

RAPORTIMI I MEDIAVE MBI
MARRËDHËNIET MES
SERBISË DHE KOSOVËS:
KONFLIKT APO BASHKËPUNIM

Ky raport i mëposhtëm synon të hedhë dritë mbi mbulimin mediatik në Serbi dhe Kosovë në lidhje me marrëdhënien komplekse mes dy shteteve. Në dritën e tensionuar të sfondit historik dhe eskalimit të fundit të tensioneve, është shumë e rëndësishme të ekzaminojmë se si media raporton gjatë kohës së krizës.

Raporti i mbulimit të mediave në portale online dhe televizionet në Serbi dhe Kosovë u nxit nga njohja e rolit të rëndësishëm të mediave në sigurimin e informacionit objektiv, veçanërisht gjatë kohës së krizës. Marrëdhëniet mes Serbisë dhe Kosovës janë karakterizuar nga dekada tensionesh, të cilat janë thelluar veçanërisht gjatë kohës së fundit. Ky konflikt gjithashtu shfaqet edhe në tensionet ndëretnike brenda Kosovës, ku jetojnë shqiptarë dhe serbë. Në dritën e këtyre rrethanave, është e domosdoshme të vlerësojmë se si media paraqet dhe shpërndan informacion lidhur me këtë marrëdhënie të ndjeshme. Raporti synoi të kontribuojë në kuptimin më të gjerë të rolit që media luan në formimin e perceptimeve, qëndrimeve dhe narrativave publike ndaj Serbisë dhe Kosovës.

Përmes qasjes metodologjike, ne kemi mundur të zbulojmë modele dhe tendenca në mbulimin mediatik, duke përdorur një analizë të përmbajtjes së 942 teksteve nga shtatë burime mediatike të ndryshme. Korniza kohore e kërkimit përfshiu datat e zgjedhura nga shtatori 2022 deri në shkurt 2023. Metoda e analizës së përmbajtjes përfshin identifikimin e burimeve, temave, tonin, paraqitjen vizuale dhe strategjitë dominuese në lidhje me paraqitjen e medias në marrëdhënien mes dy shteteve. Tekstet e analizuar janë marrë nga burimet mediatike, të zgjedhura në bazë të standardeve redaktoriale dhe ndikimit publik. Në Serbi, analiza përfshiu 4 media online: Danas, Blic, Kurir dhe Novosti, së bashku me tre televizionet me mbulim kombëtar: RTS1, N1 dhe Pink. Në Kosovë, mostra jonë përfshiu Gazeta Express, Gazeta Blic, Telegrafi, Kosovo Online dhe stacionet televizive RTK 1 dhe Klan Kosova.

Polarizimi është një karakteristikë e rëndësishme e raportimit mediatik në marrëdhëniet ndërshtetërore. Kjo ndarje është dukshëm e qartë në të dy peizazhet mediatike. Në Serbi, mbulimi i kësaj teme shpesh rreshtohet me njërën prej dy polariteteve të dallueshme: pro-qeverisë ose kundër-qeverisë. Situata e ngjashme mund të vërehet edhe në Kosovë, ku burimet mediatike shpesh respektojnë linjat etike. Në Kosovë, raportimi i mediave të zakonshme është më i balancuar në krahasim me Serbinë, por ka ende probleme në qasjen e raportimit, veçanërisht në qasjen mono-etnike, ku gazetarët raportojnë vetëm për një etni.

Sipas rezultateve të marra nëpërmjet këtij hulumtimi, ne mund të shohim disa modele, strategji dhe ndërtime të narrativave kryesore në raportimin mediatik. Disa nga gjetjet kyçe përfshijnë:

- Raportimi i mediave në lidhje me marrëdhëniet mes Serbisë dhe Kosovës është shumë intensiv – në baza ditore, mediat e përzgjedhura publikojnë një mesatare prej 50 lajmesh. Këto janë kryesisht lajme të shkurtra, të bazuara në fakte;
- Në mostrën tonë, datat me numrin më të madh të lajmeve janë 29 dhjetor 2022 dhe 19 mars 2023. Ngjarjet që shkaktuan raportimin janë heqja e barrikadave, bllokimet rrugore në veri të Kosovës dhe nënshkrimi i Marreveshjes së Ohrit, kështu duke vendosur përpjekjet për de-eskalim në fokus;
- Raportimi është kryesisht i fokusuar në tensione, situatat në krizë në terren dhe debatin në nivel të lartë politik, ndërsa raportet mbi marrëdhëniet ekonomike, kulturore ose bashkëpunimin mes Kosovës dhe Serbisë janë të rralla. Përshkrimet përcillen kryesisht nëpërmjet prizmes së politikës së lartë, ndërsa realitetet e jetës së përditshme mbeten të padukshme;

- Opinioni publik në Serbi formohet në bazë të një numri të kufizuar burimesh dhe pa një pluralitet të kënaqshëm të zërave në debat. Presidenti serb është burimi më i cituar deri tash. Mediat serbe pothuajse asnjëherë nuk i citojnë zyrtarët nga Kosova si burim informacioni, madje edhe në situata kur ka takime të përbashkëta në nivel ndërkombëtar ose përpjekje bashkëpunimi. Zyrtarët e Kosovës kanë më shumë gjasa të shfaqen në mediat serbe kur deklaratat e tyre konsiderohen si inflamatorë apo kontroversiale;
- Publiku në Kosovë informohet në një mënyrë të ndryshme, duke përfshirë pozicionet dhe mendimet e të gjitha palëve. Mediat në Kosovë raportojnë për deklaratat e qeverisë, palës serbe, opozitës, BE-së dhe aktorëve ndërkombëtarë tjerë. Prezantimi i zyrtarëve qeveritarë është më i balancuar dhe kryeministri i Kosovës shpesh kritikohet për veprimet e tij që janë kundër atyre që premtoi gjatë fushatës zgjedhore;
- Mënyrat e raportimit ndryshojnë gjithashtu midis mediave tabloide dhe mediave profesionale që ndjekin standarde, dhe kjo është sidomos e dukshme në rastin serb. Në kundërshtim me gazetatat tabloide pro-qeveritare, është e rëndësishme të theksohet raportimi i Danas dhe N1, të cilat mund të konsiderohen si një shembull i mirë praktikash;
- Gjetëm se nuk kishte shkelje të mëdha të kodeve etike të gazetarëve, çështja më e madhe është konteksti në të cilin vendoset informacioni, dhe ky kontekst është kryesisht i bazuar në politikën redaktuese të mediave dhe qëndrimin ndaj standardeve etike. Shkeljet e kodit vijnë kryesisht nga raportimi në situata krize, që lë pak hapësirë për verifikimin e faktit, si dhe nga mjedisi online që stimulon gazetarinë clickbait dhe viralitetin d përmbytjes më shumë se raportimin profesional;
- Mungesa e perspektivave të komuniteteve lokale në raportim është gjithashtu e dukshme në prezantimin vizual. Për shembull, në më shumë se në gjysmën e teksteve, raportimi mediatik është kryesisht i fokusuar vizualisht në politikanët dhe zyrtarët shtetërorë, ndërsa jeta e njerëzve lokal mungon.

Hyrje: Vendosja e skenës

Në momentin e publikimit të këtij raporti (tetor 2023), situata në Kosovë është e qetë pas disa muajsh tensionesh në veri të Kosovës që sollën protesta dhe konflikte të vendasve serbë me policinë e Kosovës dhe forcat e armatosura ndërkombëtare KFOR, zhvillime këto që ndodhën pas zgjedhjeve lokale në katër komuna të veriut të Kosovës që u bojkotuan nga votuesit serbë të këtyre komunave. Eskalimi i konfliktit ndodhi gjatë incidentit në manastirin e Banjskës (ndodhur më 24 shtator 2023), dhe përplasjet e armatosura të vendasve serbë me forcat e policisë së Kosovës, të cilat rezultuan në disa viktima dhe potencial për sanksione diplomatike serioze.

Këto tensione nuk janë të reja, ato janë këtu prej kohësh dhe janë komplekse, të rrënjëzuar në mosmarrëveshjet historike, etnike dhe territoriale. Rajoni i Kosovës ka një kuptim kulturor dhe historik të madh si për serbët ashtu edhe shqiptarët. Pas shpërbërjes së Jugosllavisë në vitet 1990, Kosova kërkoi pavarësinë nga Serbia dhe deklaroi pavarësinë në vitin 2008 dhe prej asaj kohe ka kërkuar njohjen ndërkombëtare.

Në anën tjetër, Serbia refuzon të njohë pavarësinë e Kosovës, duke e konsideruar atë pjesë të pandashme të territorit të saj. Pozicioni i komunitetit serb në veri të Kosovës ka qenë gjithashtu një pikë tensioni, pasi proceset e integritetit treguan përparim të kufizuar vetëm në vitet e fundit.

Në shtatë muajt e fundit, hulumtuesit nga BIRN Serbia dhe Internews Kosova janë mbledhur nën projektin e përbashkët “*Nxitja e shkëmbimit ndërkulturor midis mediave si një hap drejt një procesi pajtimi mes Kosovës dhe Serbisë*” dhe kanë monitoruar raportimin mediatik mbi marrëdhëniet ndërshtetërore, pasi mediat përbëjnë një pllakë të rëndësishme shoqërore, e cila duhet të ndihmojë qytetarët të informohen më mirë për çështjet që kanë rëndësi.

Kuptimi i realiteteve komplekse dhe konteksti politik dhe shoqëror, si ai mes dy vendeve, është një nga (shumë) rolet që media luan në shoqëri. Ato jo vetëm ofrojnë informacion publikut, por ndihmojnë edhe në zgjidhjen e konflikteve. Kjo i shtyn mediat të vendosin më shumë theks në adresimin e shkaqeve themelore të konflikteve në një mënyrë që thekson mundësitë për paqe, në vend që të vlerësojnë më shumë dhunën, luftën dhe ngjarjet negative.

Fokusi kryesor i këtij hulumtimi është se si mediat në Kosovë dhe Serbi kanë raportuar mbi marrëdhëniet mes dy vendeve, se si është konstruktuar ideja e “tjetrit”, dhe se si janë përcjellë ngjarjet dhe incidentet.

Raporti gjithashtu lejon krahasimin e dallimeve dhe ngjashmërive kryesore në raportimin e mediave, në varësi të vendit nga ku raportohet.

Ky raport është një përgjigje ndaj mungesës së këtij lloji të hulumtimit në të dy vendet si në Serbi ashtu dhe në Kosovë, dhe mbushja e kësaj boshllëku mund të ndihmojë në marrjen e të dhënave dhe ndihmën në debatin mbi mediat dhe standardet gazetareske në raportimin mbi këtë çështje.

Ka një nevojë për një ndryshim të narrativit të zakonshëm dhe një qasje të ndryshme në raportim, që do të kontribuonte në zvogëlimin e tensioneve, theksimin e normalizimit të marrëdhënieve dhe një narrativ gjithëpërfshirës rreth prioritetëve të përbashkëta për të ardhmen.

Ky raport është strukturuar në atë mënyrë për të pasur dy kapituj të dallueshëm - një që hartëzon tendencat e zakonshme të raportimit dhe një kapitull shtesë që paraqet një analizë mbi raportimin e mediave në ditët kur ngjarjet ishin më të tensionuara (duke përjashtuar ngjarjet e fundit në Banjskë, pasi raporti u përfundua para ngjarjeve). Në bazë të rezultateve të analizësimit të rastit, kur raportohen ngjarje krize, dallimet në mediat bëhen më të thella dhe narrativat e dy propagandave përplasen, dhe ky është dallimi më i vështuar në krahasim me raportimin e zakonshëm.

Rënia e kapaciteteve demokratike dhe lirive të medias

Edhe pse kanë shumë dallime, të dy vendet kanë një gjë të përbashkët, kanë dëshmuar progres të ngadalshëm ose rënie në drejtim të demokratizimit dhe lirive mediatike në vitet e fundit.

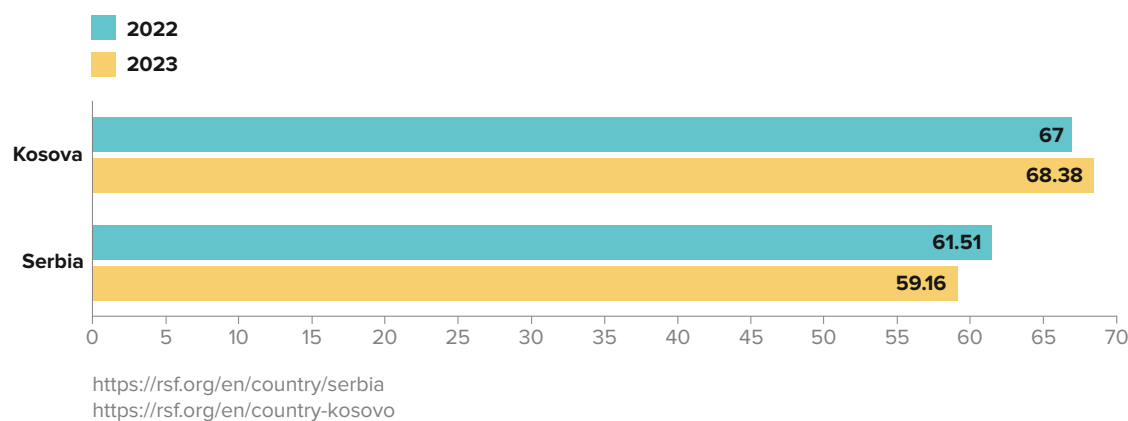
Sipas raportit të Freedom House, Serbia në vitin 2023 është një shtet me një regjim tranzicional ose hibrid.

Gjatë dekadës së fundit, Serbia është përballur me shqetësime në lidhje me erozionin e demokracisë dhe uljen e hapësirës për opozitën politike. Shumë organizata ndërkombëtare dhe vendase mbikqyrëse kanë theksuar se Partia Progresiste Serbe (SNS), nën drejtimin

e Presidentit Aleksandar Vuçiq, ka konsoliduar pushtetin përmes kontrollit të rritur mbi institucionet shtetërore dhe mediat. Qeveria aktuale është akuzuar për kufizimin e lirive të shtypit, manipulimin e sistemit gjyqësor dhe ndalimin e zërave të kundërshtarëve, çka ka ngritur alarm rreth gjendjes së demokracisë në vend.

Për dallim nga Serbia, Kosova ka përjetuar përparim në vendosjen e strukturave demokratike, duke përfshirë mbajtjen e zgjedhjeve të rregullta dhe kujdesin për një mjedis politik më pluralist, sipas raportit të Freedom House. Megjithatë, shqetësime mbesin lidhur me sundimin e ligjit, korrupsionin dhe funksionimin e përgjithshëm të institucioneve. Indeksi i Perceptimeve të Korrupsionit i Transparency International ka theksuar çështje të vazhdueshme me korrupsionin në sektorin publik të Kosovës.

Kultura demokratike ndikon në sektorin e mediave të të dyja vendeve, dhe zhvillimi i mediave të qëndrueshme dhe të pavarura është i ndaluar nga regjimet autoritare. Në Kosovë, sipas Reporterëve pa Kufij, tregu mediatik është i shumëllojshëm, zhvillimi i tij është i kufizuar nga madhësia e vogël dhe ndarja strikte nëpër vijat etnike. Pavarësia e mediave vështrohet nga rregullimi i dobët dhe varësia nga shpërndarja partiake e fondeve publike. Edhe nëse mediat arrijnë të bëjnë politikanët përgjegjës, gazetarët mbeten objekt i sulmeve politike.

Shteti	Përgjithësisht	Kualiteti i informacionit	Kanale të shumëfishta: Si rrjedh informacioni	Konsumi & Angazhimi i publikut	Veprimi transformues: Si përdoret informacioni nga publiku dhe aktorët e tjerë
Serbia	15	13	17	16	13
Kosova	23	22	26	20	25

Burimi, IREX VIBE raporti 2022

Polarizimi i thellë (në Kosovë nëpër vijat etnike, dhe në Serbi në mënyrën e pro-qeverisë dhe opozitës) është një nga tiparet kryesore të të dy sistemeve të mediave. Ky polarizim thellohet më tej nga raportimi i mediave kryesore mbi marrëdhëniet ndërmjet tyre, kryesisht të rënduar nga propaganda ose raportimi stereotip.

Hulumtimi ynë

Raportimi i mediave mbi marrëdhëniet Serbi - Kosovë është intensiv, lajmet dhe raportet shfaqen përditë në kanale të ndryshme. Duke pasur parasysh intensitetin e raportimit si dhe rolin e mediave në formimin e opinionit publik, me këtë hulumtim kemi qenë

të interesuar të zbulojmë narrativat kryesore të mediave, kryesisht përmes hartëzimit të burimeve më të ndikueshme, temave të trajtuara, dhe mënyrës së prezantimit të tyre.

Ne gjithashtu u fokusuam në mënyrën se si mediat individuale me politika redaktuese të ndryshme prezantojnë ngjarjet e njëjta, si vendosin fokusin në tema të caktuara, tonin dhe mënyrën e përfaqësimit të tyre, elementet vizuale të raportimit, respektimin përgjithësor të standardeve etike dhe përhapjen e dezinformacionit.

Paradigma jonë kryesore ishte se informacioni mbi marrëdhëniet Serbi-Kosovë është prezantuar kryesisht përmes lajmeve lidhur me dialogun, planet politike në nivel të lartë dhe ofron pak ose aspak njohuri mbi jetën reale, problemet reale të të dy komuniteteve dhe potencialet për bashkëpunim ndërmjet tyre.

Analiza e përmbajtjes është një metodë kuantitative dhe cilësore që përdorëm në këtë hulumtim për të vërtetuar hipotezën e mësipërme. Kjo metodë thotë që çdo tekst të kodohet sipas kategorive të mëposhtme: fokusi tematik, rasti që shkaktoi raportimin, burimi(et), toni i tregimit, zhanri, prezantimi vizual dhe dezinformimi ose shkeljet e kodit etik. Pasi u analizuan, secili nga këto kode lejoi interpretimin e dimensioneve kryesore në raportimin e mediave. Ne hartëzuam dhe analizuam (sipas kodit) në total 942 artikuj të raportimit të mediave.

Mostra e hulumtimit tonë u ndërtua në atë mënyrë për të përfshirë mediat televizive dhe online, pasi këto janë mediat me audiencën më të gjërë dhe ndikimin më të madh. Zgjodhëm 7 media nga Serbia dhe 6 media nga Kosova. Në Serbi, analiza përfshiu 4 media online: Danas, Blic, Kurir dhe Novosti, së bashku me tre televizione kryesore me mbulim kombëtar: RTS1 si kanali më i shikuar i medias publike, dhe televizionet private komerciale N1 dhe Pink. Në Kosovë, mostra jonë përfshiu Gazeta Express, Gazeta Blic, Telegrafi - media online me ndikim në gjuhën shqipe, së bashku me Kosovo Online, një portal që i shërben komunitetit serb në Kosovë dhe korrespondent i shumë mediave në Serbi. Mostra përfshinte gjithashtu RTK1, kanali i parë i medias publike dhe Klan Kosova, një stacion televiziv privat.

Kriteret e zgjedhjes përfshinë jo vetëm mediat më të ndikshme, por edhe politikat e tyre redaktuese të ndryshme, kështu që mostra jonë lejon hulumtimin e tendencave të raportimit kryesor.

Në Serbi, Blic, Kurir, Novosti dhe Pink kanë politika redaktuese pro-qeveritare me Kurir dhe Pink që janë shumë tabloid në raportim. Blic është portali më i lexuar në vend, dhe Novosti kujdeset për të djathtën. Në anën tjetër, N1 dhe Danas janë kritike ndaj qeverisë dhe kanë tendencën të jenë mediat që mbajnë standarde. RTS është shërbimi publik kryesor i mediave në Serbi dhe zakonisht raporton në një mënyrë pro-qeveritare.

Në Kosovë, shumica e mediave që zgjedhëm kryejnë raportim të balancuar mes qeverisë dhe opozitës. Qeverisë i kërkohet llogari dhe kritikohet vazhdimisht për qasjen e saj ndaj problemeve ndërmjet etnive, përfshirë pjesën veriore. Së fundmi, komuniteti ndërkombëtar (përfshirë BE-në) dhe mediat vendase reagues ndaj përpjekjeve të zyrtarëve të Kosovës për të larguar licencën e Klan Kosovës. Procesi i pezullimit u ndal në fund për shkak të presionit publik.

Hulumtimi ynë nuk mundi të përfaqësojë tërësinë e raportimit të mediave në Kosovë-Serbi, kështu që ndërtuam një zgjedhje të rastësishme të datave që do të përfshiheshin

dhe përfshinin 15 datat e ndryshme. Huluntimi përfshiu datat e mëposhtme: 2, 5 dhe 25 shtator 2022; 10, 21 dhe 28 tetor 2022; 17, 19 dhe 29 dhjetor 2022; 3, 5 dhe 8 janar 2023 dhe 5, 17 dhe 18 shkurt 2023.

Po ashtu u përdor metodologjia e njëjtë e analizës së përmbajtjes për të prodhuar një raport studimi të rastit mbi raportimin gjatë ngjarjeve. Datat e përfshira përfshinin 29 maj, 28 qershor dhe 5 korrik 2023.

Rezultatet

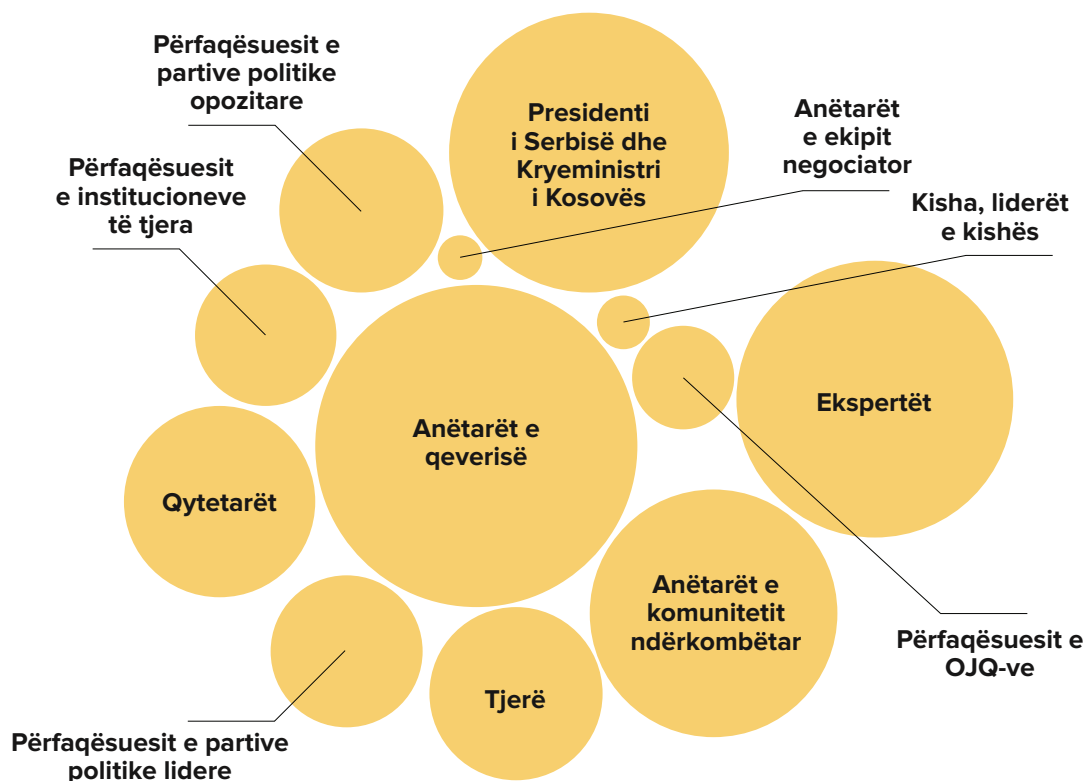
Burimet dhe toni i historive: loja e fajit

Burimet janë të rëndësishme për çdo storie mediatike, pasi ato mund të ofrojnë fakte, sfond ose/dhe kontekst. Ato gjithashtu konsiderohen si kryesore në drejtimin e plotësisë së raportimit mediatik. Zyrtarët e lartë politikë në të dyja anët, së bashku me anëtarët e komunitetit ndërkombëtar, diktuan agjendën pasi ata janë burimet më të shpeshta të cituara, zbuloi hulumtimi ynë.

Kritikët dhe tonet negative në “lojën e fajit” zakonisht vijnë nga zyrtarët më të lartë, në rastin serb përfshihen Vuçiq dhe anëtarë të Qeverisë, ndërsa në Kosovë kryesisht vijnë nga zyrtarët më të lartë të qeverisë.

Në programet televizive direkte, deklaratat dhe mesazhet direkte të përfaqësuesve të Kosovës dëgjohen rrallë në median serbe. Qytetarët shfaqen kryesisht në rolën e viktimave ose atyre të cilëve i janë shkelur të drejtat.

Shpërndarja e burimeve

Mbi 400 burime individuale u identifikuan si kontribuues të drejtpërdrejtë të storieve mediatike në këtë hulumtim. Presidenti serb Aleksandar Vuçiq është individ i cituar më shumë në mediat serbe dhe kosovare. Ai u citua 134 herë në 942 tekstet e analizuara. Në median serbe, pasi shumica e tyre janë pro-qeveritare, ai prezantohet si “kujdestari” i pozitës serbe në procesin e negociatave dhe personi kyç që garanton zbatimin e marrëveshjeve. Kjo pozitë zakonisht kritikohet rrallë nga media serbe, dhe mund të dëgjohej vetëm në median me politika kritike redaktoriale, N1 dhe Danas, para së gjithash. Në median kosovare ai prezantohet si një politikan që përpiqet të qëndrojë në marrëdhënie të mira me të gjitha strukturat ndërkombëtare, SHBA, BE, Rusinë dhe si një person që nxit dhe kontrollon grupe kriminale në veri të Kosovës. Vuçiq gjithashtu përmendet në kontekst të pjesëmarrjes së tij në luftën civile jugosllave gjatë viteve 1990 dhe si ministër i informacionit nën regjimin autoritar të Milosheviqit.

Në numrin total të citimeve, Vuçiq ndjeket nga Kryeministri i Kosovës Albin Kurti dhe Kryeministrja serbe Ana Brnabiq.

Anëtarë të tjerë të ekipeve diplomatike dhe negociatore, si dhe anëtarë të komunitetit ndërkombëtar, prezantohen përmes misioneve diplomatike dhe negociatave të përgjithshme (shumica e tyre vijnë nga BE dhe SHBA dhe misionet ushtarake prezente në Kosovë) dhe janë të radhës për nga numri i citimeve.

Ekspertët përdoren gjithashtu shpesh për raportimin dhe interpretimin e ngjarjeve dhe shfaqen më shumë se 100 herë në raporte. Në Serbi, pozita e ekspertëve të pavarur është shpesh abuzuar nga media pro-qeveritare, pasi ata zakonisht mbështesin qeverinë në negociata.

Përfaqësuesit e partive të opozitës mungojnë në agjendën e përgjithshme të mediave, në Serbi ata janë cituar kryesisht në median kritike të lëvizjeve të qeverisë. Në Kosovë, opozita serbe merr vëmendje mediatike. Politikanët, analistët politikë dhe aktivistë si Aleksandar Jabllanović, Aleksandar Arsenijević, Rada Trajković dhe Nenad Rashić janë marrë në vëmendje mediatike kur kanë shprehur opinionet e tyre kundër Listës Serbe të Kosovës të mbështetur nga Beogradi.

Qytetarët citohen drejtpërdrejt vetëm 13 herë, zakonisht në rolin e viktimave të ngjarjeve në veri të Kosovës. Në raportimin televiziv, qytetarët e një vendi rrallë dëgjojnë drejtpërdrejt kolegët e tyre qytetarë që flasin - citatet e tyre zakonisht përcjellin gazetaret.

Fokusi tematik: si formojnë ngjarjet agjendën

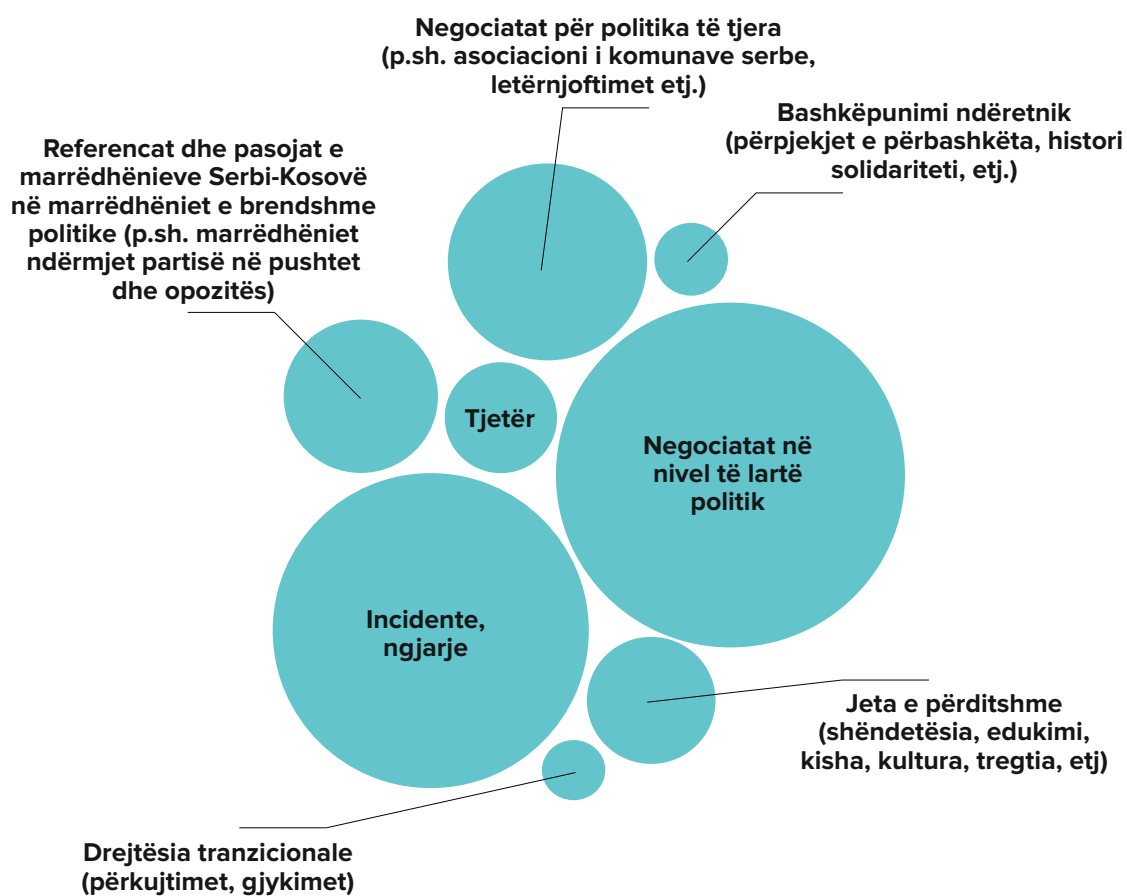
Mediat raportuan për tema të ndryshme në këtë periudhë, dhe ngjarjet që shënuan periudhën gjashtëmujore të hulumtimit të mbuluar nga hulumtimi ynë përfshinin: targa dhe reregjistrimi i makinave serbe në Kosovë, prania e forcave të armatosura të Kosovës në komunat serbe në veri, arrestimet e oficerëve të policisë serbe, pengesat dhe blloqet rrugore në veri të Kosovës, negociatat e politikanëve të lartë, përvjetori i Marrëveshjes së Brukselit dhe bisedimet e Ohrit mes Serbisë dhe Kosovës nën ndërmjetësimin e BE-së, përvjetori i shpalljes së pavarësisë së Kosovës etj.

Në mostrën e zgjedhur, raportimi më intensiv u shënuar më 29 dhjetor 2022 në rastin kur serbët hoqën barrikatadat në veri të Kosovës, si dhe më 19 mars 2023 në rastin kur të dyja palët u pajtuan për Marrëveshjen e Ohrit, që do të thotë se media vuri theksin në zbutjen e tensioneve.

Sipas rezultateve të hulumtimit tonë, bisedimet dhe ngjarjet e politikanëve të lartë dominojnë temat e raportimit. Të gjitha televizionet në mostrën tonë siguruan transmetime të drejtpërdrejta nga ngjarjet në veri të Kosovës, ndërsa mediat online kishin korespondentët e tyre të pranishëm. Në hulumtimin tonë, temat që lidhen me bisedat dhe politikën që ndikojnë në jetën e përditshme (p.sh. targat e makinave, kartat e identitetit, Asociacioni i Komunave me Shumicë Serbe etj.) vijnë në vend të tretë.

Në Serbi, tema e marrëdhënieve me Kosovën është gjithashtu prezente si pjesë e dinamikës së brendshme të partisë së pushtetit dhe opozitës. Në mediat e Kosovës raportohet ekskluzivisht për kujtime dhe drejtësinë tranzicionale. Të dyja dëshmojnë dallimet në realitetet vendase.

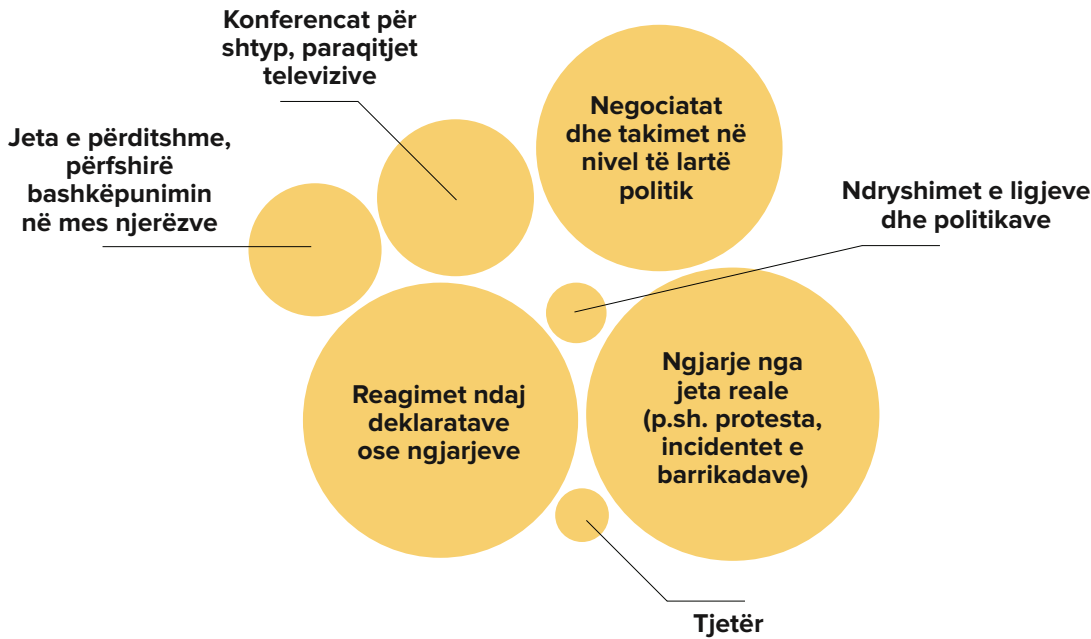
Temat e raportuara

Ashtu siç pritej, ngjarjet e jetës reale nxitën raportimin. Mediat zakonisht përpiqen të raportojnë për ngjarjet e tanishme, dhe veçanërisht ato që janë të lidhura me konflikt. Këto tema rrisin trafikun në faqet e internetit dhe audiencën e kanaleve televizive, prandaj nuk është çudi që media i ka kushtuar vëmendje të veçantë këtyre ngjarjeve. Në mostrën tonë, pothuajse një e treta e raporteve janë të dedikuara këtyre raporteve.

Raportet e frymëzuara nga bisedimet e politikanëve të lartë vijnë më pas në numër. Raportet që bazohen në reagime të ndryshme vijnë të tretat, dhe këtu shfaqen politikën redaktoriale dhe mënyra se si media “ndërton” realitetet.

Temat e raportuara

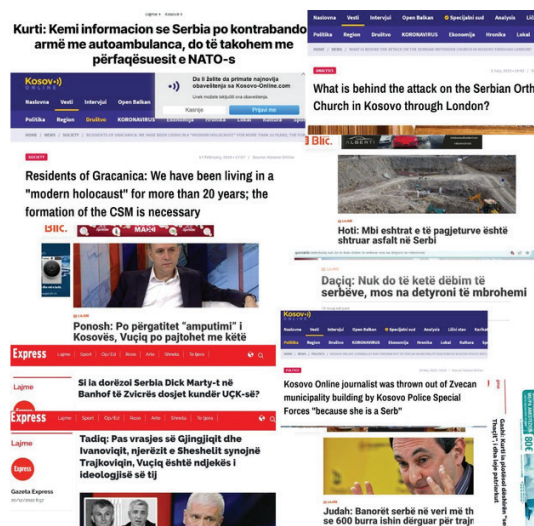

Historitë e bazuara në lloje të ndryshme të reagimeve ndaj ngjarjeve janë të pranishme veçanërisht në mediat online serbe. Sipas rregullit, mediat që prodhojnë numrin më të madh të lajmeve në fakt i bazojnë ato në reagime të ndryshme ndaj të njëjtave ngjarje, duke rritur “volumin” e prodhimit që i përshtatet mjedisit algoritmik.

Një nga strategjitë e përdorura, sidomos e dukshme në raportimin e RTS1 dhe Pink, është të publikohet një reagim por pa ndonjë kontekst, kështu që shikuesit nuk dinë lidhur me cilën deklaratë ose ngjarje është lidhur ky reagim.

Toni është një dimension tjetër i raportimit që u testua dhe që varet nga politikat redaktoriale, dhe zakonisht shohim që mediat tabloidë shfrytëzojnë tone të tepërta kritike ose tepër pozitive, duke shkaktuar reagime emocionale. Për më tepër, algoritmat e mediave sociale përmirësojnë më tej këtë lloj informacioni. Ky përfundim vlen edhe për këtë hulumtim, dhe është më i dukshëm nëpërmjet titujve.

Rezidentët e Graçanicës: Për më shumë se 20 vjet kemi jetuar në një “holokaust modern”; forimimi i asociacionit të komunave serbe është i nevojshëm

K VESTI TV uživo **HOBOCTH** Lat Тир BG 34°

URTI PËRGADITET PËR PERSEKUTIM TË POPULLSISË SERBE!
Sigurimet rreth prapavisë së armatosjes së Prishtinës dhe publikimit të listës për arrestimin e serbëve.

SHTETI I RREJSHËM FUNDOSËT NË HUMNERË: Haradinaj foli për dështimin e të ashtuquajturës Kosovë

Blic Naslovna TV Najnovije vesti Novak Đoković **K VESTI** TV uživo

“LOJA” E KURTIT RRETH AKMSHS MERR ELEMENTE TË TEORIVE TË KONSPIRACIONIT
E quan apartejd, e krahason me filxhan të kafes dhe ka një skenar të ri i cili PËRFSHINË LUFTË?!

KRYETARI VUÇIQ FLET NGA MYNIHU: Edhe një shtet E TËRHJEKË NJOHJEN e shtetit të rrejtshëm! Serbia JETA IME

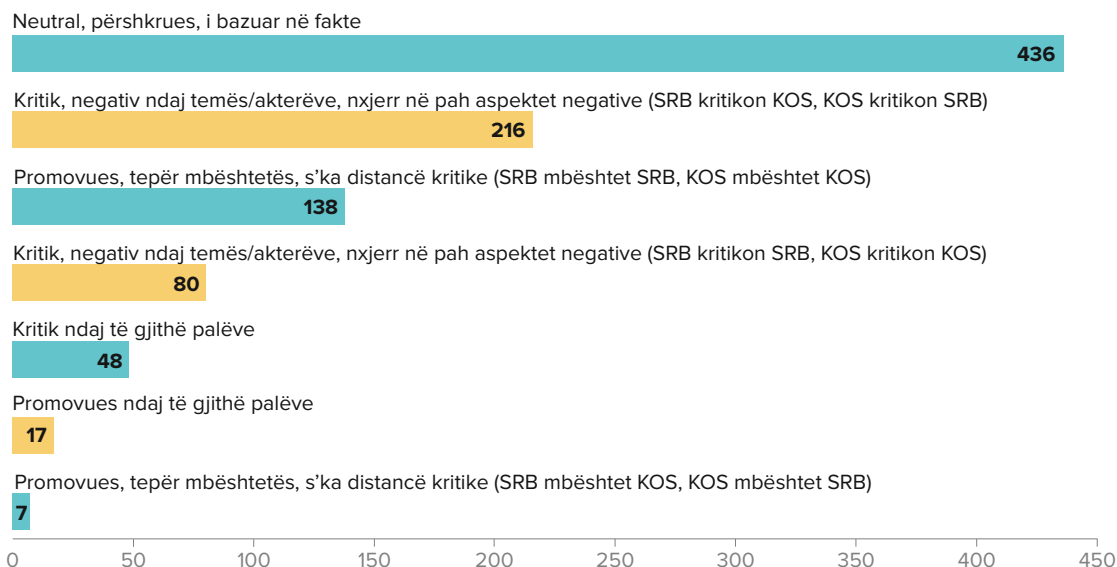
HOBOCTH Lat Тир BG 34° **Blic** Naslovna TV Najnovije vesti Novak Đoković

LISTA E KURTIT PËR “GJUE TINË” NDAJ 230 SERBËVE: Prishtina hyn në fazën më të rrezikshme të frikësimit të popullit tonë në KeM, në lojë i vejnë edhe akuzat sekrete

DOKTRINA E RE RUSE PËR SERBINË
Çka fshihet pas “mantrës” më të re të Kremljit që Kosova nuk mund të zgjidhet para fundit të luftës në Ukrainë: Nervoza, rirreshtimi apo diçka KREJTËSISHT E TRETË?

Raporti ynë tregon gjithashtu se rreth gjysma e storieve janë kontekstualizuar në një ton të qetë, dhe ky përfundim vjen nga fakti që lajmet dhe raportimi faktual dominon në shembull.

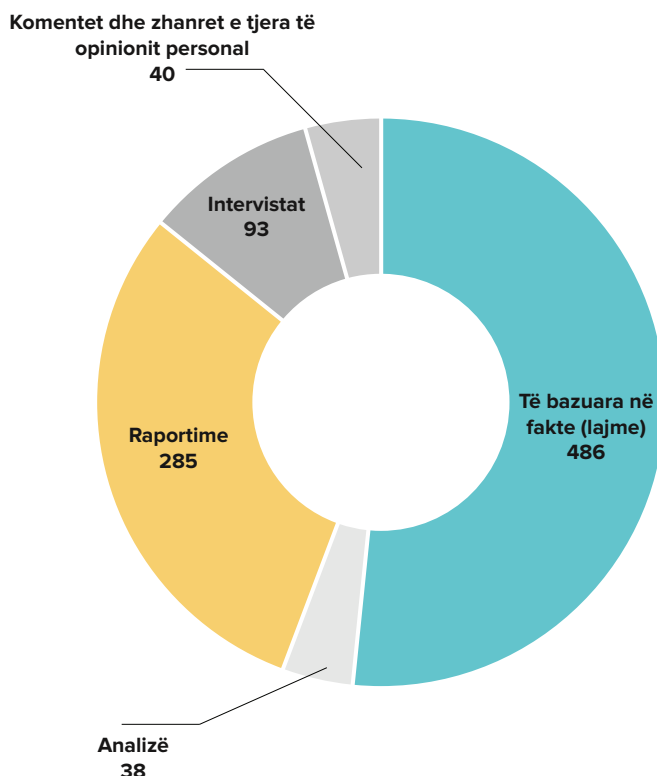
Mënyra e raportimit

Mbajtja e standardeve profesionale

Mbi gjysma e teksteve në periudhën e zgjedhur janë lajme të bazuar në fakte. Ky është një përfundim pasi mediat shpesh transmetojnë deklarata të shkurtra ose reaksione të zyrtarëve ose burimeve të tjera, duke i dhënë audiencës informacione themelore, të cilat më pas ndiqen nga raporte dhe analiza.

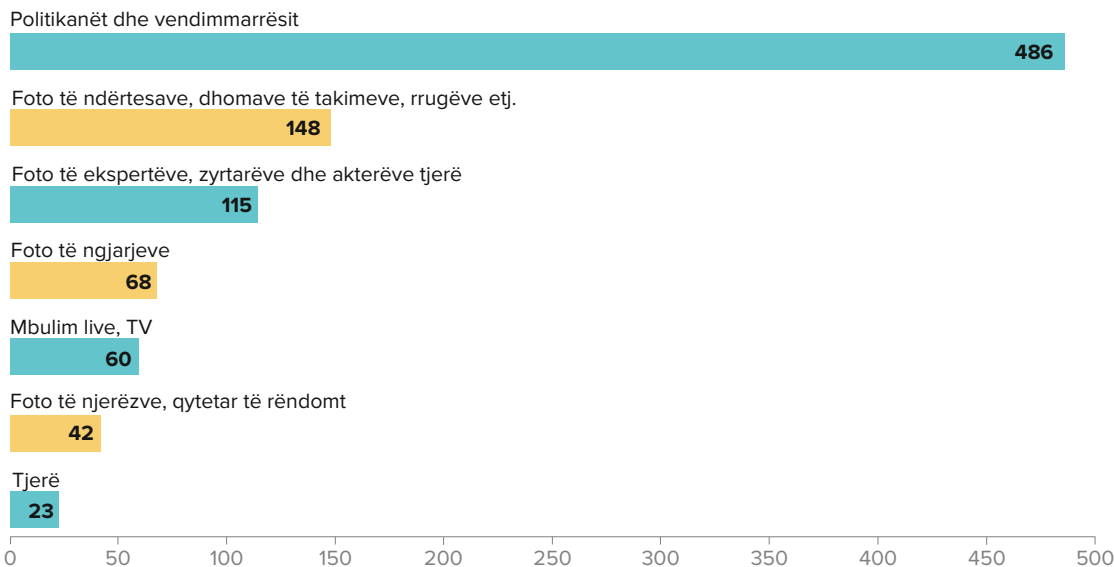
Duke pasur parasysh se shumica e mediave kishin gazetarë të pranishëm në terren, zhanri i raporteve vjen në vendin e dytë në periudhën e vëzhguar. Raportet ndjekin lajmet në ngjarjet kryesore, me komente shtesë dhe shpjegime sfondi.

Në aspektin e prezantimit vizual, shumica e lajmeve dhe raporteve janë të pajisura me foto të politikanëve, njerëzve shtetërorë ose zyrtarëve të tjerë. Imazhet e politikanëve dhe personave shtetërorë përdoren në kontekste të ndryshme. Ato janë përdorur ose kur raportohet për reagimet ose komentet e tyre ndaj ngjarjeve, ose vizitat, takimet në nivel të lartë etj.

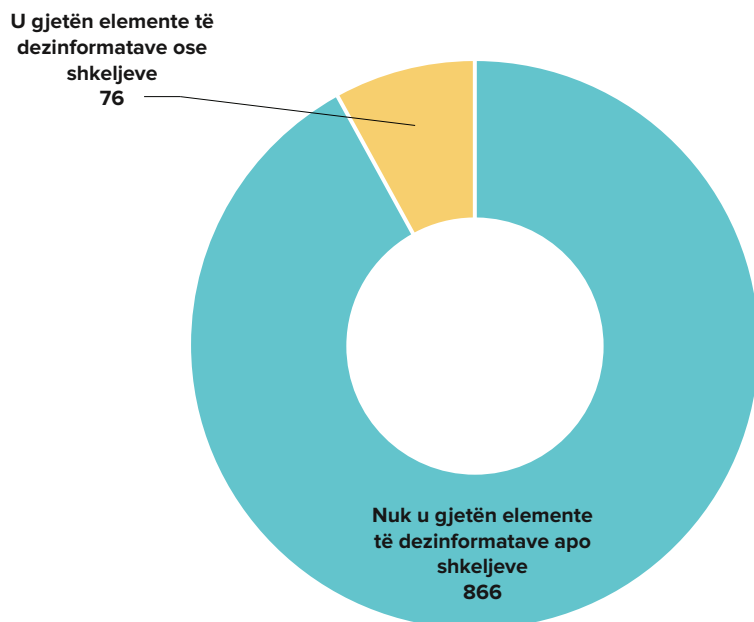
Raportimi televiziv, sipas natyrës së tij, bazohet në transmetime të drejtpërdrejta, citime të burimeve, fotografitë e mbulimit të sfondit duke përfshirë ndërtesat, rrugët, sheshet, këndet administrative midis Serbisë dhe Kosovës, figura të përgjithshme të qytetarëve të zakonshëm etj.

Zhanret e raporteve

Prezantimet vizuale zbulojnë një dimension të rëndësishëm të politikave redaktoriale, në këtë rast, më shumë “fshehin” sesa zbulojnë. Kryesisht sepse janë të përsëritura (vendet e njëjta, njerëzit e njëjtë herë pas here), nuk tregojnë gjendjen reale të ngjarjeve në terren.

Siç u përmend më herët, shumica e mediave raportojnë në mënyrë të shkurtër dhe në mënyrë të bazuar në fakte, kështu që hulumtimi ynë nuk zbuloi shkelje drastike të etikës gazetareske ose përhapje të qëllimshme të dezinformacionit.

Rastet më drastike përfshijnë përdorimin e fjalëve të ashpra, kërcënime me luftë, teori konspirative, provokime, dhe madje edhe raste të gjuhës së urrejtjes. Shumica e këtyre rasteve janë të dukshme madje në titujt e storieve. Teknikat për të tërhequr vëmendjen synojnë të sensacionalizojnë storiet e lajmeve që kontribuojnë në një mjedis më të madh

tensioni dhe polarizimi. Në disa artikuj mediatikë të monitoruar, ka tituj që nuk janë krejt të vërtetë ose kanë tendencë të nxitin frymën anti-serbe, frikën te qytetarët, por edhe propagandën.

Shpesh, mediat në Kosovë marrin mendime nga figura të ndryshme në Serbi, si profesorë ose ekspertë në çështje politike/juridike. Ka raste kur mediat botojnë shpifjet e një analisti si tituj lajmesh.

Në Kosovë, është vlerësuar se në shumë nga titujt e lajmeve në mediat online si dhe në televizion, ka një tendencë rritëse për të paraqitur një lloj atmosfere sikur SHBA-ja e preferon Serbinë më shumë se Kosovën.

Përveç kësaj, hulumtimi ynë ka konkluduar se mediat krijojnë narrativa dhe strategji të ndryshme në prezantimin e informacionit, duke i vendosur ato në kontekste të ndryshme, sipas politikave redaktoriale.

Për shembull, mediat pro-qeveritare serbe janë të përbashkëta në raportim, duke mbështetur pozicionet e politikave të qeverisë pa kërkuar llogari, ato përcjellin mesazhe të ngjashme ose të njëjta (nuk ka pluralizëm të zërave), dhe shpesh nuk japin një pamje të plotë ose nuk shpjegojnë gjithë ndikimin e ngjarjeve dhe pasojat e tyre. Nga ana tjetër, është vlerësuar se N1 dhe Danas janë krejt të kundërt dhe paraqesin një pamje krejtësisht të ndryshme të mediave profesionale në Serbi.

Përfundimi dhe rekomandimet

Mediat e Serbisë dhe Kosovës u përgjigjen vetëm pjesërisht rekomandimeve dhe standardeve të gazetarisë paqej. Rreth një e treta e storieve është e lidhur me ngjarjet, ndërsa të tjera janë të dedikuara bisedimeve diplomatike dhe përpjekjeve për politika. Mediat kryesore nuk lejojnë të dëgjohen të gjitha palët. Burimet janë të kufizuara, shumica e tyre janë zyrtarë të lartë që promovojnë agjendat e tyre. Potencialet për bashkëpunim gjithashtu shfaqen rrallë përmes raportimit. Citimet direkte të shqiptarëve në mediat serbe dhe anasjelltas dëgjohen rrallë.

Perspektivat dhe jetët e qytetarëve të zakonshëm në terren shfaqen rrallë, jo vetëm në lidhje me trajtimin e problemeve të përditshme të shkaktuara nga situatat politike të pa zgjidhura, por edhe në lidhje me potencialet për bashkëpunim reciprok.

Edhe pse nuk janë zbuluar shumë shkelje të etikës së gazetarisë nëpërmjet këtij hulumtimi, ne identifikuam disa narrativa dhe strategji që dalin nga politikat redaksionale të ndryshme dhe pengojnë objektivitetin e raportimit.

Prandaj, gazetarëve dhe mediave u japim këto rekomandime:

- Zgjeroni bazën e burimeve, jepni “të tjerëve” mundësinë për të shprehur opinionet e tyre;
- Theksoni tema që tregojnë bashkëpunimin dhe ndërtimin e paqes;
- Trajtoni raportimin për ngjarjet me një vëmendje gazetareske të veçantë, duke shmangur viktimizimin dhe diskriminimin më tej;
- Jepni zë qytetarëve, sfidave dhe mundësive të jetës reale të tyre;

- Kërkoni llogari prej qeverive dhe të vendimmarrësve dhe pyesni për politikën e tyre, përfshirë ato mbi marrëdhëniet ndërmjet shteteve;
- Zhvilloni standarde etike të brendshme dhe zgjeroni më tej kodet ekzistuese të gazetarëve për të siguruar saktësi, të vërtetësi dhe përgjegjësi;
- Investoni në punë në terren dhe në histori dhe imazhe nga të dy komunitetet, prezantoni jetën reale dhe siguroni saktësi në prezantimin vizual.

TETOR 2023.

Ky publikim është prodhuar me ndihmën e Bashkimit Evropian. Përmbajtja e këtij publikimi është përgjegjësi e BIRN Serbia dhe Internews Kosova dhe nuk mund të merret në asnjë mënyrë si reflektim i pikëpamjeve të Bashkimit Evropian.